Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Image not found or type unknow

Державний обліковий номер: 0825U004260

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-12-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ЛНУ ім. Івана Франка № 3 від 02.01.2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Малайко Сергій Олександрович
2. Serhii O. Malaiko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6288-1905

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 17-12-2025

Спеціальність за освітою: Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська)

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11231

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.11, 17.07.61

Тема дисертації:

1. Лінгвоконцептуальні виміри англомовних перекладів української прози міжвоєнного періоду XX століття.

2. Linguistic-conceptual dimensions of English translations of Ukrainian prose of the interwar period of the 20th century.

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі проведено дослідження лінгвоконцептуальних особливостей англомовних перекладів української прози міжвоєнного періоду XX століття. Метою дисертації є дослідження лінгвоконцептуальних вимірів англійських перекладів української прози міжвоєнного періоду, а саме впливу ідеологічних поглядів перекладачів та їхнього культурного досвіду на відтворення маркерів світобачення. З теоретичного погляду мета також полягає в аналізі та реінтерпретації методологічних засад лінгвоконцептуального й когнітивного підходів у перекладознавстві. У процесі дослідження застосовано такі методи: дискурс-аналіз, порівняльно-зіставний аналіз вихідного та цільового текстів, кількісний аналіз, когнітивно-дискурсивний аналіз. В 1 розділі роботи розглянуто філософську базу дослідження у формі теорії складності та матеріалізму виникнення. Окреслено концепцію перекладу, яка постає з матеріалізму виникнення. У 2 розділі дисертації проведено огляд основоположних теорій у сфері когнітивної лінгвістики, а також когнітивного підходу в перекладознавстві. Проаналізовано генезис когнітивного підходу в

перекладознавстві. Проведено докладний аналіз основних філософських та методологічних засад теорії концептуальної метафори Дж. Лакоффа та М. Джонсона. У 3 розділі розглянуто сучасні соціокультурні теорії та застосування цих теорій до перекладознавства. Виокремлено основні філософські та методологічні проблеми, які постають із детерміністичних підходів у соціокультурних дослідженнях, пов'язаних із перекладом. Запропоновано декілька оновлених теоретичних положень, які дають змогу поєднати соціокультурні та когнітивні теорії в перекладознавстві на основі спільного філософського підходу: матеріалізму виникнення. У 4 розділі ці теоретичні ідеї розвинено й поєднано з методологічною основою дослідження. Цей розділ також окреслює основний алгоритм проведення дослідження. 5 розділ дослідження присвячено розгляду англомовних перекладів української прози міжвоєнного періоду із соціокультурного погляду. У цьому розділі окреслено основні риси міжвоєнного періоду й біографії авторів оригінальних творів та перекладачів. Ця інформацію підкріплена аналізом паратекстів, який дає змогу поглибити розуміння поглядів перекладачів та інших дієвців. Аналіз у цьому розділі доводить, що передмови до англійських перекладів української прози міжвоєнного періоду є здебільшого маніпулятивними: часто ці паратексти зображують твори радянських авторів аполітичними та націоналістичними, попри те, що прозаїки міжвоєнного періоду здебільшого дотримувалися лівих поглядів. Зрештою, 6 розділ дисертації присвячено лінгвоконцептуальному аналізу англійських перекладів української прози міжвоєнного періоду. У цьому розділі визначено, що маніпуляція в основних текстах перекладів є доволі обмеженим явищем, яке дуже рідко впливає на ці тексти. Щодо радянізмів та диглосії визначено, що нейтралізація цих особливостей у перекладах пов'язана не з ідеологічними поглядами перекладачів, як передбачають соціокультурні та когнітивні теорії в перекладознавстві, а з низкою чинників: мінімізацією інтерпретаційних ризиків, маркетинговими та економічними міркуваннями, бюрократичними викликами й доступністю перекладацької освіти. У фінальному підрозділі розглянуто тенденцію до одночасного розширення (експлікації) та скорочення текстів у перекладах та запропоновано гіпотезу, що багато скорочень та розширень пов'язані зі стратегією мінімізації інтерпретаційних ризиків. У висновках визначено, що основними лінгвоконцептуальними вимірами англомовних перекладів української прози міжвоєнного періоду є: здатність перекладачів відтворити ідеологічні аспекти цих творів близько до оригіналу, попри конфлікт між власними ідеологічними поглядами й поглядами авторів оригінальних творів та культурну дистанцію; багатовимірність чинників, які впливають на вербалізацію різноманітних концептів у перекладах. З теоретичного погляду основним висновком є реінтерпретація кореляціоністських поглядів у когнітивному підході в перекладознавстві. Визначено, що об'єктивність, а отже і складність у перекладах може поставати лише в умовах балансу між чинниками, які обмежують і прибирають обмеження (наприклад, поєднання свободи слова й неухильного дотримання норм суспільної моралі та законів). З погляду матеріалізму виникнення переклад можна розглядати як «перевиникнення», у межах оригінальний текст постає в перекладі на основі зв'язків між унікальними елементами цільової мови.

2. This dissertation examines the linguistic-conceptual features of English translations of Ukrainian prose of the interwar period of the 20th century. The aim of the dissertation is to study the linguistic-conceptual dimensions of English translations of Ukrainian prose of the interwar period, which are primarily represented by the influence of the ideological views of translators and their cultural experience on the reproduction of worldview markers. From a theoretical point of view, the aim also consists of the analysis and reinterpretation of the methodological foundations of the linguistic-conceptual and cognitive approaches in translation studies. The following methods were used in the research process: discourse analysis, comparative analysis of the source and target texts, quantitative analysis, and cognitive-discursive analysis. Section 1 of the work offers an overview of the philosophical basis of the study, which is represented by the theory of complexity and emergent materialism. The concept of translation, which arises from emergent materialism, is outlined. In section 2 of the dissertation, a review of the fundamental theories in the field of cognitive linguistics, as well as the cognitive approach in translation studies, is performed. The genesis of the cognitive approach in translation studies is analyzed. A detailed analysis of the main philosophical and methodological foundations of the theory of conceptual metaphor by G. Lakoff and M. Johnson is completed. In section 3, modern sociocultural theories and their application to

translation studies are considered. The main philosophical and methodological problems arising from deterministic approaches in sociocultural studies used in translation studies are identified. Several updated theoretical propositions are proposed to combine sociocultural and cognitive theories in translation studies based on a common philosophical approach: emergent materialism. In section 4, these theoretical ideas are developed and combined with the methodological foundation of this dissertation. This section also outlines the main algorithm for performing the study. Chapter 5 of the dissertation is devoted to reviewing English translations of Ukrainian prose of the interwar period from a sociocultural perspective. This chapter outlines the main features of the interwar period and the biographies of the authors of the original works and translators. This information is supported by an analysis of paratexts, which allows for a deeper understanding of the views of translators and other actors. The analysis in this chapter proves that the prefaces to English translations of Ukrainian prose of the interwar period are mostly manipulative: these paratexts often portray the works of Soviet authors as apolitical and nationalistic, despite the fact that prose writers of the interwar period mostly had left-wing views. Finally, Chapter 6 of the dissertation is devoted to a linguistic-conceptual analysis of English translations of Ukrainian prose of the interwar period. In this chapter, it is determined that manipulation in the main text of translations is a limited phenomenon that very rarely affects these texts. Regarding Sovietisms and diglossia, the neutralization of these features in translations is better explained not by the ideological views of translators, as sociocultural and cognitive theories in translation studies predict, but by a number of factors: minimizing interpretive risks, marketing and economic considerations, bureaucratic challenges, and the availability of translation education. The final section examines the tendency of translations towards simultaneous expansion (explication) and shortening, proposing a hypothesis that many shortenings and expansions are related to the strategy of minimizing interpretive risks. The conclusions determine that the main linguistic-conceptual dimensions of English translations of Ukrainian prose of the interwar period include: the ability of translators to reproduce the ideological aspects of these works close to the original, despite the conflict between their own ideological views and the views of the authors of the original works and cultural distance; multidimensionality of factors that influence the verbalization of concepts in translations. From a theoretical point of view, the main conclusion is the reinterpretation of correlationist views in the cognitive approach to translation studies. It is determined that objectivity, and therefore complexity in translations, can only arise under conditions of balance between factors that limit and remove restrictions (for example, the combination of freedom of speech and strict adherence to the norms of public morality and laws). From the point of view of emergent materialism, translation can be considered as a “re-emergence”, within which the original text reappears in translation based on connections between unique elements of the target language.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Малайко С. Пейоративна вербалізація концепту «Бог» в оригіналі та англомовному перекладі повісті-поеми Осипа Турянського «Поза межами болю». Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Т. 2, № 47. С. 128–132.
- 2. Malaiko S. Manipulation of translator: unconscious translation censorship of ideological phenomena (on the basis of English translations of Valerian Pidmohylnyi’s novels). Inozenma philologia. 2022. No. 135. P. 89–99.

- 3. Malaiko S. Period-bound retranslation: changes in the macrostrategies of Ukrainian-English translations of 1918–1939 prose. Inozenma philologia. 2023. No. 136. P. 71–85.
- 4. Malaiko S. Totalitarian realia: abbreviation-based Sovietisms and the methodology of their recreation in English translations of Ukrainian literature. Vertimo studijos. 2024. Vol. 17. P. 30–50.
- 5. Малайко С. Вербалізація концептів біль та жах в українському художньому дискурсі та англомовних перекладах. ТЕЗИ звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов ЛНУ ім. І. Франка за 2020 рік (4-5 лютого 2021 року) : Тези конф., м. Львів, 4– 5 лют. 2021 р. Львів, 2021. С. 107.
- 6. Малайко С. Тоталітарна природа радянізмів та їх переклад. ТЕЗИ звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов ЛНУ ім. І. Франка за 2021 рік (3-4 лютого 2022 року) : Тези конф., м. Львів, 3–4 лют. 2022 р. Львів, 2022. С. 170–171.
- 7. Malayko S. Social influence and translation: Unconscious translation censorship of ideological phenomena in the 20th and 21st century English translations of Ukrainian prose. Slavic Literary Studies Deconstructed: Translating Ukraine : Book of Abstracts, Lviv, 7–8 November 2022. Lviv, 2022. P. 60–61.
- 8. Malaiko S. Separating the wheat from the chaff: Is Lakoffian metaphor theory compatible with the mainstream understanding of translation?. IFNULHKBU PHD Researchers' Conference on Translation, Interpreting and Intercultural Studies, Lviv and Hong Kong, 28 May 2024. 2024. P. 6.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: № 0120U102539, № 0123U102475

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дзера Оксана Василівна

2. Oksana V. Dzera

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3471-0724

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57211999411; Web of Science Researcher ID: IQW-6052-2023; https://scholar.google.com.ua/citations?user=1opWdFYAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гриців Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Hrytsiv

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6660-7161

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57221864019; Web of Science Researcher ID: AAS-9322-2021; https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=7t5fUMMAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Поворознюк Роксолана Владиславівна

2. Roksolana V. Povoroznyuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3418-6651

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57223106183; Web of Science Researcher ID: AAX-1047-2021; https://scholar.google.com/citations?user=sfYxkbQAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кам’янець Анжела Богданівна

2. Angela B. Kamyanets

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6446-7481

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57196392348; Web of Science Researcher ID: F-7288-2019; https://scholar.google.com/citations?user=fVVJvhwAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Шмігер Тарас Володимирович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Шмігер Тарас Володимирович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Жак Ольга Володимирівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

